

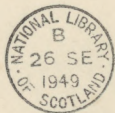
UIRSGEULAN GAIDHEALACH:

Leis an do choisneadh duaisean aig Mòid
A' CHOMUINN GHaidhealaich.

An dara clo-bhualadh
Fo làimh
Chaluim Mhic Phàrlain.

STRUIBHLE:
AONGHAS MAC AOIDH,
43 MURRAY PLACE.

—
1912.

AN CLAR-ÌNNSIDH.

TAOBH-
DUILLEIG.

CLACH NA LÀNAIN, *Le Caitrìona Whyte Grannd*, - 5

OIGHRE 'N DÙIN-BHÀIN, *Le I. Mac Cormaic*, - 20

MÒRAG NA LÀRAICH-
MHEADHOIN, } *Le Caitrìona Whyte Grannd*, 34

PÒSADH AN DEALAIN-DÉ, *Le Eachann Mac Phaidein*, 58

CLACH NA LÀNAIN.

AIR an rathad gu Griobunn, anns an Eilean Mhuileach, mar a théid duine sìos am bruthach le 'aghaidh ri Loch nan Ceall, tha aig taobh an rathaid ris an làimh-dheis, clach mhòr, iomadh tunna an cudthrom. Tha i 'na seasamh an làrach tighe, cho teann dhinnte eadar na trì ballachan 's ged a bhiodh iad air an togail a dh' aon obair gu taic a chumail rithe.

Na 'n robh am meall cloiche so air lòn, no air taobh cnuic, theirteadh creag ris; ach air a shuidheachadh mar a tha e, aig bun a' bhalla chreige as an do thuit e, agus a tha 'g éirigh iomadh ceud troigh os a cheann, a chuilbh àrda mar air an gearradh le làimh snaidheadair, cha'n'eil ann ach *clach* am meudachd no an coltas. 'S i so Clach na Lànain, no Clach na Càraid. Cha'n'eil mòran a làthair an diugh aig am bheil cuimhne air an latha air an do thuit a' chlach a nuas as a' bhalla uamharr; ach 's ann agamsa tha 'n t-aobhar gun a leigeadh air dì-chuimhne. Tha fada, fada o'n a thachair e; ach tha na h-uile ni, mar a ghabh e àite, fa m' chomhair mar gu 'm b'ann an dé a bha e. 'S ann a tha na nithean a thachair an toiseach m' òige na's soilleire fa m'

chomhair na iadsan a ghabh àite an dé. Tha leamsa nach 'eil e ach mar mhìos no dhà o'n a thàinig a' cheud bhàta-deataich a dh'ionnsuidh ar cladaichean, a' cur rotha nam pleadhan mar gu 'm b' ann muighe-eich a' maistreadh na fairge 's a' fàgail rathaid mhòir de chobhar as a déidh. Bha mi mu naoi bliadhna dh'aois aig an àm, agus bha mi air mo rathad le dinneir muinntir na buana an uair a thàinig i 'n sealladh. Ach cha'n fhaodar tòiseachadh air a leithid sin de naidheachd, air-neo cha bhi ùine eachdraidh Clach na Lànain a thoirt seachad; agus a thuilleadh air sin 's ann aig Cnoc-Mhaolagain is fheudar tòiseachadh.

Cha'n'eil àite air an t-saoghal ri choimeas ri Cnoc-Mhaolagain. Tha 'n t-àileadh na 's glaine 's na 's blàithe an sin; tha 'n loch na 's sàmhaiche; tha 'm fraoch air na cnuic na 's truime dath, agus badain bhòidheach de fhraoch geal ri fhaotainn thall 's a bhos 'na mheasg; tha blàithean cùmhraidh na machrach làn meala; agus m' a choinneamh tha Eilean-Chalaman: Calamain nan creag, eòin ghorma nan sgiathan luatha, 'nan ceudan a' tuineachadh gun eagal fo dhùbhradh nan creagan àrda; an sàile a' ruith am mach 's a steach fodhpa, 's mu 'n cuairt air na sgeirean beaga, a' briseadh le ceòl gun sgur. B' ann an sin a rugadh 's a thogadh mi. Cha d' fhàg mi e gus an do phòs mi. Tha cuimhne agam air gach cloich is preas, agus air gach oisinn de 'n tràigh far an

robh sligean ri fhaotainn ; sligean ban-tighearna, coineanan-mara, faochagan mòra 's beaga de gach dath,—geal, buidhe, ruadh, is breac,—sligean-creachainn, feusgain is muirsgianan—ciod an seòrsa nach robh ri fhaotainn an àite no àiteiginn mu Chnoc-Mhaolagain ?

Air son eòin a' chladaich, cha robh dìth oirnn a thaobh cuideachd le faoileannan is guilbnich, an steàrnal clis, na gulmagan, na trodagan-tràghad 'nan sreathan a' ruith, mar a' chlann bheag, a mach as déidh nan tonn, 's a' teicheadh a steach air thoiseach orra.

Air son eòin nan tonn, bha iad gun àireamh : eòin dhubha, sgairbh, agus na faoileannan, daonnan, mar amadain-liatha mhòra, ag itealaich gun chlos os ceann nan tonnan barra-gheal. Agus aig crìch an latha bha gathan mu dheireadh na gréine a' lasadh, le soillse caomh, gach machair is cnuic is eilein, mu'n rachadh i às an t-sealladh aig oir a' chuain mhòir. Tha e fìor, co-dhiùbh 'chreideas sibh e no nach creid, nach 'eil àit' air an t-saoghal coltach ri Cnoc-Mhaolagain !

Bhiodh mu dhusan teaghlach anns a' choimhearsnachd, eadar a h-uile tigh a bh' ann. B' iad sin na coimhearsnaich choibhneil, dhileas ; b' fhiach iad an t-ainm. 'S iomadh teaghlach a gheibhtear an diugh aig nach 'eil na buill cho aonta, no cho ionmhuinn mu 'chéile 's a bha 'n grioglachan a bha mu'n cuairt oirnn 'san àm sin.

Nach iomadh deireadh-bhuana aoibhinn ; nach iomadh Samhainn shunndach ; nach iomadh Nollaig agus Bliadhn'-ùr chridheil a chuir sinn seachad còmhla !

Comh-cheangailte ris gach àite, agus ris gach ni a thachair a'm òige, tha iomhaigh Raonaid a' ghobhainn. Bha a màthair 'na maighdinn aig mo mhàthair-sa an uair a phòs i ; agus bha de mheas aig m' athair air a h-athair-sa nach rachadh e'n ceann gnothuich chuimsich air bith gun a chomhairle a chur ri Iain Gobhainn.

B' i mo mhàthair-sa a dh'ionnsuich calanas do Raonaid. Bi a màthair-sa a theagaisg dhòmh-sa na b' aithne dhomh riamh mu bhainne, 's mu ìm is càise oibreachadh. Mar sin, bha sinn a ghnàth 's gun tàmh an tighean aon a chéile.

Bha Raonaid cho eutrom iollagach air dà chois ri eun air iteig ; bha i cho bòidheach ri ròs fhiadh-aich an fhàile chùmhraidh a bha'n oisinn a' ghàrraidh ; bha i cho mireagach ri uan gun lochd. Cha'n'eil uair a thig anail spòsrach na roide 's an fhraoich a nuas bhàrr a' chnuic orm, nach 'eil Raonaid agus mise còmhla a rithis, a' buachaill-eachd a' chruidh air maduinn ghil, Shamhraidh, trang aig a' cheart àm a' figheadh chlogaidean luachair no 'seòladh bhàtaichean seiliseir. 'S ann air a' bhrochan a bha 'm blas anns na làithean sin, an-uair a shuidheamaid g' a ghabhail air tom aig ceann na dalach, " Cabhag," mo chù laghach,

ag amharc as déidh a h-uile làn spàin-adhairc a rachadh 'nar beòil, agus a' cur a spòig mhòir air ar glùn an tràths' 's a rithis air eagal gu'n dì-chuimhnicheamaid a chuid-san. Cha 'n 'eil uair a chì mi cléiteagan geal a' chanaichein am measg reisg is luachair, agus fraoch na mòintich le 'chopain mhòra chéireach làn meala, mar bhrat air an làr, nach 'eil Raonaid is mise dol do 'n àite-mhòine le biadh nan daoine a bh' aig an obair leinn,—bonnaich choirce, uighean, mulachag ùr chàise, 's cha 'n 'eil fhios ciod tuilleadh.

Dh' fhàs Raonaid a suas cho sùbailte ri slait sheilich, agus cho dìreach ri cuilc nan lochan. Cha do chuir i mulad orm ach an aon uair riamh. Bha sin nuair a shaoil leam gu 'n robh i 'dol a roghnachadh coigreach an àite aoin de m' bhràithrean. Tha mi 'g ràdh *h-aon* diubh, a chionn bha i féin agus mo dhara bràthair, Gill-easbuig, 'nan sàr chompanaich, agus cha robh mòran obair idir aice féin agus Iain ri chéile ; ach bha e 'n aon rud leamsa có dhiubh 'gheibheadh còir oirre, ged a bha leam gu 'n robh am fear a b' òige tuilleadh 's coltach rithe féin. 'S ann mar so, ma tà, a chuir i 'n iomaguin orm gu 'n caillinn i—agus dh' fhaodteadh gu'm b'e sin a b' fhèarr dhithse seach mar a thachair. Bhiodh Raonaid mu naoi-bliadhn'-deug, agus mise beagan na b' òige, an uair a thàinig peasan de thàillear a nall á Latharna meadhonach, a chur a suas obair air

a làimh féin beagan astair uainn. Bha 'n duineachan sparasach, pongail gu leòir, ach cha robh ann ach an gasan: b' fhiach lùdag Iain againne a choluinn gu h-iomlan.

Cha robh an tàillear fada 'san àite an uair a thòisich e ri tighinn cuid de'n rathad as an eaglais le Raonaid is leamsa, agus gu goirid ghabh e'n dànadas tighinn air chéilidh do na tighean againn. Bu ghasda le Raonaid caige 'chumail ris, agus chumadh i féin 's Gill-easbuig an tàillear an gleus; ach bha daonnan rud éigin aig Iain ri dheanamh am mach 'san t-sabhal aig a leithid sin de àm; agus air mo shonsa dheth, bu leòr facal a chur a stigh an dràsd 's a rithis, a chionn cha robh feum orm.

Chaidh nithean air adhart mar so, a' chuid a bu mhotha de'n Gheamhradh. Ach air latha 'bha 'n sin, thuirte Iain ruinn aig an tràth maidne, "Faodaidh sibh a ràdh ris an tàillear 'nuair a thig e'n nochd, mo thomhas-sa 'ghabhail air son deise ùir. Chuala mi gu'n robh feum aca air cìobair an Grìobunn; agus tha mi air an àite ghabhail an diugh."

Sheall sinn uile air a chéile mar gu'n do thuit mi-fhortan air an teaghlach, gus an d' thubhairt mo mhàthair gu sàmhach, "Tha fios nach fhaod fiughair a bhi againn ri bhi daonnan còmhla; agus rinn thusa seasamh gu duineil ri d' chuideachd gus a nis. Cha 'n iongantach ged a thòisicheas tu ri amharc am mach air do shon féin a nis, a laochain;

cha 'n fhaod sinne 'bhi tuilleadh 's muladach ; 's ann is fheudar do mhisneachadh, agus guidhe gu math dhuit."

Cha b'urrainn gin againn àicheadh nach robh an fhìrinn aig ar màthair. Air a shon sin, bha sgàil air tighinn thairis air an dachaidh, a chionn cha bhiodh e gu bràth mar a bha e, as eugmhais Iain. Air an latha sin féin chaidh snàth stocainnean a chur air leth air son tòiseachadh air gach ni feumail a dheanamh deas ; agus anns an fheasgar, thainig an tàillear, agus ghabh e tomhas Iain gun chur thall no bhos. Bha Raonaid a làthair an uair a ghabh so àite. Sheall i le spleadh nas o aon gu aon, ach cha d'thuirt i facal. Cho luath 's a fhuair i mise leam féin chuir i a' cheist gu h-ealamh, " Ciod a th'air tighinn thairis air Iain gu'm bheil e air gabhail 'na cheann falbh a dh'aon bheum mar so ?"

" Cha'n urrainn domhsa 'ràdh."

" 'Bheil sin a' ciallachadh nach 'eil toil agad a ràdh? " dh' fhoighnich Raonaid a rithis.

" Cha d'thubhairt e diog m'a dhéidhinn gus an diugh 'sa mhaduinn," fhreagair mi. Chum Raonaid 'na tosd.

Thill sinn a stigh do'n chitsean, far an robh càch. Bha iad a' bruidhinn mu dhorchadas na h-oidhche ; oir bha ceò dòmhail ann, agus bha 'n tàillear a' deanamh bòsd as a mhisneach féin, ag ràdh gu daingeann gu'n robh e os ceann geilt a ghabhail

ged a sheasadh duine air thoiseach air air a rathad dhachaidh gu a sporan no a bheatha 'thoirt uaidh.

“ 'S math dhuitse nach 'eil eagal gu'n tachair sin !” arsa Raonaid. “ Cha'n 'eil fhios na'n tachradh nach toireadh tu do shàiltean às glé luath.”

Air sin, dh' fhàg an tàillear oidhche mhath againn, agus dh'fhalbh Raonaid beagan as a dhéidh.

“ 'Ill-casbuig !” ars ise, “ thig thusa dh'ionnsuidh an doruis againn leam ; cumaidh tu na bòcain air falbh an déidh na bha de bhruidhinn orra !” agus chaidh iad 'nan dithis am mach.

Bhiodh mu sheachdain air dol thairis mu'n do thill an tàillear. Tuilleadh 's aon uair thubhairt sinn ri chéile, “ Cha 'n 'eil fhios ciod a th' air tighinn ris an tàillear ?” Uair no dhà, an uair a thàinig sinn am mach leisso, dh' amhairc Raonaid agus Gill-casbuig air a chéile, agus thigeadh Gill-casbuig am mach le spreadhadh gàire. “ Aoibh ur n-uile oirbh !” arsa m'athair, “ tha rud-eiginn eadar sibhse 'nur dithis mu'n tàillear, ciod air bith e !”

Cha do thuig sinn an gnothuch gus an do thill an tàillear le deise Iain deas glan. Bha sinn amharusach gu'n robh ni éiginn cèarr nuair nach d'thàinig e feadh na seachdain ; agus ged nach robh fhios aig m'athair is mo mhàthair air, dh' fheòraich iad dheth gu coibhneil ciamar a bha e o'n a chunnaic iad roimhe e.

“Nach cuala sibh diog?” dh’ fharraid an tàillear.

“Cha chuala,” arsa m’athair. “An robh dad air aimhreidh?”

“Nach deachaidh mo robadh de m’ sporan, agus mo bheatha a chur an cunnart.”

Dh’ asluich sinn air a h-uile car innseadh.

“Cha robh mi ach mu mhìle as an so, agus dìreach air an taobh so de’n Aonaidh, an uair a thàinig duine mòr àrd am mach o chùl na creige, agus leis an dag ri clàr m’ aodainn thug e òrdugh dhomh mo sporan a liubhairt, air-neo mo bheatha a chur an cunnart. Cha robh a chridhe agam carachadh, mu’n rachadh am peilear tromham; mar sin cha robh dol as a’ chàs, agus thug mi ’n sporan do ’n bhéist.”

Thug mise ’n aire gu’n robh Gill-easbuig thall an dùbhradh na h-oisinn a’ call a lùthais a’ gàir-eachdaich; ach bha Raonaid gu dùrachdach a’ figheadh a stocaidh.

“Co ris a bha ’n duine coltach?” dh’ fheòraich i de’n tàillear.

“Bha e tuilleadh ’s dorcha g’a dheanamh am mach; ach cha chreid mi gur e duine de mhuinntir an àite so ’bh’ann; bha e cho caol àrd; bha cleòc air, cuideachd; agus cha’n aithne dhomh duine mu’n cuairt an àite aig am bheil cleòc, ach fear an tighe so.”

Chaidh Raonaid am mach car prioba, agus thill i

le cleòca m'athar oirre, agus boineid Ghill-easbuig. 'Na làimh bha marag dhubh a dh'ionndrainn mo mhàthair o'n mhaide air an robh sreath dhiubh an crochadh.

"An e so an seòrsa duine a thug do sporan uait?" dh'fharraid Raonaid, a 'cur an sporain air a' bhòrd air a beulaibh.

Spleuc an tàillear oirre car mionaid; an sin thog e 'n sporan agus dh' fhalbh e am feirg a' maoidheadh gu'n toireadh e gu cùirt i air a shon so fathast.

Ach bha aon eile a làthair a chum a theangadh, ged a las 'aghaidh suas le gàire mear. B'e sin Iain. Mu'n d' fhalbh e bha e féin agus Raonaid ùine fhada a' bruidhinn ri chéile; agus 's e thàinig am mach as an sin nach b' ann idir gu muldach a dh'fhàg e beannachd againn. Fhuair e gealladh o Raonaid gu'n rachadh i gu bhi 'na bean-tighe dha cho luath 's a bhiodh e deas air a shon sin, an àite 'bhi dol am mach le maraig dhuibh gu daoine a robadh air an rathad-mhòr.

An uair a tha daoine trang, toilichte, théid an ùine seachad gu math luath. Mu bhliadhna gu leth an déidh do Iain ar fàgail, bha e air a dheadh shuidheachadh aig Griobunn, agus brath aige air tigh. Cha robh grabadh air thoiseach air a' chàraid òig. Mar sin chaidh an còrdadh a dheanamh, agus latha na bainnse 'shocrachadh.

Bha h-uile duine mu'n cuairt toigheach air an

dithis ; agus cha robh caomhnadh air cearcan, no tunnagan, no caoraich. Chaidh uimhir 's a dh'fhoghnadh air son dà bhanais a thaomadh a stigh le làimh nan coimhearsnach—ach cha'n 'eil feum air so ìnnseadh, oir tha fhios aig an t-saoghal air coibhneas nan Gàidheal aig àm de'n t-seòrsa.

Trì làithean roimh àm na bainnse chaidh mise nunn gu Aird-Obhra, an I Chalum Chille, a dh'fhaicinn bana-charaid a bha 'dhèth oirnn gu ar cuideachadh. Chaidh sinn còmhla a nunn gu ceann an eilein, a dh'ionnsuidh na tràigh de ghainmhich ghil mhìn, far am faightear na clachagan bòidheach uaine air am bheil uimhir mheas an diugh le luchd-taghail. Aig amharc am mach air a' chuan, thug mi'n aire gu'n robh Tìr-iodh mar gu'n robh e 'g éirigh as an fhairge. A nis, tha Tìr-iodh cho ìosal gu'm bheil e duilich a thogail ri sìd mhaith shoilleir ; mar sin chuir e iongantais orm na ceithir cnuic ìosal fhaicinn cho dealbhach. “ Seall, a Bheitidh ! ” ghlaodh mi, “ tha Tìr-iodh ag éirigh as an fhairge ! ”

“ Mise 'n diugh ! ” arsa Beitidh, “ am faic thu na tha de sgeirean ag éirigh aig oir a' chuain, agus na tonnan geala m'an timchioll ? ”

Am feadh a bha sinn a' coimhead orra thòisich uidh air n-uidh coltas an eilein ri bhi air a dhealbh 'na sheasamh air a cheann anns an speur, thairis air an fhìor eilean. An sin, uidh air n-uidh mar a thàinig e, bhris e suas, agus chaidh e as ; agus aig a'

cheart àm dh'fhalbh na sgeirean as an t-sealladh, agus bha Tìr-iodh cho ìosal 's a bha riamh.

"Ciod is ciall da so?" thuirt mise le uamhas.

"B'fhèarr leam féin gu'n robh a' bhanais thairis!" arsa Beitidh.

Dh'fhalbh sinn dachaidh; agus chaidh Beitidh leam gu Cnoc-Mhaolagain. Dh'fheuch sinn an drùdhadh a rinn an sealladh oirnn a thilgeadh dhinn; ach thug mo mhàthair an aire nach robh sinne uile gu léir cho cridheil 's a bu chòir do mhuinntir bainnse a bhi. Dh'innis sinn dith an sealladh a chunnaic sinn 'nar seasamh air an tràigh an I.

"So, a dhuine," ars i ri m'athair, a tháinig a steach le bràid a bha e 'dol a chàradh, "an cluinn thu ciod a tha na h-ingheanan so ag ràdh?" agus dh'innis i dha an sgeul a bh' againn á I.

"B'àill leam fein gu'n robh a' bhanais thairis!" thuirt Beitidh a rithis.

"B'fhèarr leamsa sinn cuideachd," fhreagair m'athair le fiamh-ghàire, "ach 's ann a chionn gur fìor chomharradh stoirm a chunnaic sibh. Tha fèath mòr anns na làithean so; ach an uair a bhriseas air an t-sìd thig gailleann gur annamh a leithid. Ach tha sinn an laimh a' Chruithfhir."

Mar so chaidh an gnothuch seachad. Air a shon sin, rinn e uimhir dhrùdhaidh air m'athair, agus air Iain Gobhainn, gu'n d'rinn iad gach sìon ullamh, los nach biodh grabadh 'san rathad, gu muinntir

fhaighinn sàbhailte dhachaidh na'n tigeadh briseadh air an t-sìd. Ach chaidh gach ni gu réidh air adhart, agus aig an aon àm bha 'ghailleann a' bagradh 's a' dlùthachadh.

Mu dheireadh bha 'm pòsadh thairis, agus bha a' chàraid òg le buidhinn de na càirdean deas gus an rathad a ghabhail gu Griobunn. Chaidh na beannachdan 's na guidheachan matha fhàgail air gach taobh. An uair a thill Iain a dh'ionnsuidh an doruis far an robh ar màthair 'na seasamh, rug e air làimh oirre, agus chaidh iad a steach do'n tigh.

“ Ciod a dh'fhairich thu, Iain ? ” dh'fharraid mo mhàthair.

“ A Mhàthair, ” ars esan, a' toirt dheth a bhoincid ghuirm, agus a' cromadh air thoiseach oirre, “ ged a tha mi 'falbh gu sona riarachta dhachaidh, tha mulad orm ur fàgail: thoiribh dhomh ur beannachadh ! ”

“ A Mhic, ” fhreagair a mhàthair le 'sùilean làn, agus a' leigeil a làmh air a chamagan dubha mar gu'm bu ghiollan e, “ tha mo bheannachadh agad daonnan. Thoir t'uan geal dhachaidh, as a nead glan; agus gu'n robh beannachadh an Tighearna agus mo bheannachd-sa agaibh a ghnàth. ”

Mar so dhealaich iad.

Chaidh na càirdean leò a dh'ionnsuidh an doruis aca, agus dh'fhalbh gach aon d'a thigh féin. An sin bhris an doineann.

Aig feasgar an ath latha thàinig Dòmhnall Mac

'Ill-eathain, aon de choimhearsnaich Iain, á Griobunn chun an doruis againn. “Thigibh a stigh, thigibh a stigh; 's e ur beatha tighinn!” ghlaodh m'athair gu cridheil.

“Am faca sibh Iain is Raonaid an diugh?” ghlaodh mise. Ach dh'fhan an duine 'na thosd.

“Ciod a th' air tachairt?” dh'fharraid mo mhàthair le ciùinead, ged a bha 'n iomaguin 'na sùil.

“An uair a dh' éirich sinn an diugh, 's a chaidh sinn am mach, chunnaic sin gu'n do thuit meall mòr a nuas o'n chreig——”

“C'àite?” bhris o bhilean Ghill-easbuig.

“Air tigh Iain.”

“Ach ciod e sin ma tha iad féin sàbhailte. Ciod a thachair riu féin?” dh'fhoighnich ar màthair.

“'S ann feadh na h-oidhche 'thachair do'n mheall tuiteam,” fhreagair Dòmhnall.

Cha robh feum air tuilleadh a ràdh?

Chaidh fios a chur air a' mhinistear a phòs a' chàraid òg. Rinn sinn a réir a chomhairle. Mhair an stoirm trì làithean. Thàinig fèath anabarrach 'na dhéidh. Bhoillsg a' ghrian am mach gu h-àillidh. Thrus an dùthaich còmhla a chum seirbhis an tiodhlacaidh. Thàinig an sluagh 'nam buidheannan o gach cèarn, leis a' phìob air an ceann. Cha bu lugha na naoi no deich pìobairean a sheas am meadhon an t-sluaigh air an latha sin; agus an uair a dhùisg iad mac-talla a' ghlinne le

“ Cha till, cha till, cha till mi tuilleadh,” theirteadh gu’m b’ iad guth bròin nam beanntan ’s a’ chuain—seadh na gréine féin—a’ caoidh an dithis nach tilleadh gu bràth a chur aoibhneis air cridheachan na muinntreach a dh’ fhàgadh as an déidh.

Labhair am ministear o na briathran, “ Bha iad gràdhach agus taitneach ’nam beatha ; agus ’nam bàs cha do sgaradh iad.”

Cha robh sùil thioram anns a’ chomh-chruinneachadh mhòr sin ; agus dh’fhàg sinn Iain agus Raonaid an sin, far an d’ adhlaid an Tighearna iad.

Bho’n latha sin gus an diugh ’s ainm do’n mheall cloiche sin “ Clach na Lànan: ” ’s e sin Clach na Càraid Oig.

OIGHRE 'N DÙIN-BHÀIN.

BHA oighreachd an Dùin-bhàin, oighreachd a' Chnoic agus oighreachd na Coille-mòire a' coinneachadh sròn ri sroin aig Eas-a'-choire. B' e Eas-a'-choire féin an t-aon eas 'san dùthaich — agus 's iomadh eas a th' innte. Chluinnteadh a thuraraich an tri oighreachdan. Nuair a bhiodh tuil an abhainn a' ghlinne agus stoirm de ghaoith 'n ear air aodann a' Chruachain Mhòir, bhiodh sìoban an eas 'na mhill mhòra, gheala ag uisgeachadh fearann thri uachdaran. Bha tigh mòr gach oighreachd an sealladh a chéile, 'gan altrum, gach fear dhiubh, an uchd na beinne, agus an cuid shimilearan mar an ceudna ag éirigh suas am measg chraobhan brèagha de 'n do chrath gaoth gharbh an fhoghair duilleagan bòidheach iomadh samhraidh agus de'n do leagh grian bhlàth an earraich sneachd geal iomadh geamhraidh.

Bha aig Fear na Coille-Mòire an aon nighean a bu bhrèagha 's a bu shnasaire 'san dùthaich o cheann gu ceann. Cha bhiodh banais no faidhir no cruinneachadh eile 'sam biodh Iseabal òg, nach toireadh i 'n t-urram as ; agus sin le làn aonta gach mnatha 'san sgìreachd aig an robh nigheanan crìochnaichte iad féin : agus bu mhath an t-urram

sin. Cha robh ionghnadh, ma tà, ged a bha sùil gach uasail òig air Iseabail.

B' iomadh gille òg smearail, le cuid is cuideachd, spréidh is ionmhas, a bha 'n geall oirre. 'Nam measg so, mar a h-aon 's mar a dhà—mar a their iad—bha oighre a' Chnoic. Bha sùil làidir aig a h-athair an oighre a' Chnoic a dh' Iseabail, a chionn gu 'm b'e a bu bheartaiche ; ach bha sùil mhaoth, bhlàth, o chridhe làn gaoil, aig Iseabail òig an oighre 'n Dùin, a chionn gu 'm b'e a bu tlachdmhoire. Bu tearc iad a ghiùlaineadh iad féin 'san deise Ghaidhealaich cho uaibhreach, calma, fearail ri Murchadh òg an Dùin. Cha do shuidh riamh an dlollaid a b' fhèarr a mharcaicheadh ; cha do sheas an rithle a b' fhèarr a dhannsadh ; agus cha do chuir gunna r' a shùil a bu chinntiche a leagadh damh cabrach nan stùc na e. Bha e 'sna h-uile dòigh a dh' iarrteadh e, deas, dìreach, ealanta, buadhmhòr ; agus, mar a thubhairt mi, bha shùil-san innte-sa.

Cha 'n eil teagamh nach pòsadh iad, cuideachd, ri ùine, mur a biodh aon rud sònraichte—agus, 's ann air sin a dh' innseadh an sgeul—a thachair 's a bu reuson do Mhurchadh a chùlaibh a thoirt air an dùthaich fad mòran bhliadhnachan. Thachair rud no dhà 'san ùine sin ; agus b' ann diubh pòsadh Iseabail ri Sasunnach òg, beartach.

Air an oidhche air an do thachair an driodart a thug air Murchadh an dùthaich fhàgail, bha

deireadh-bhuana air a ghleidheadh anns a' Choille-mhòir. Bha cuideachd mhòr, àluinn an làthair, mar bu ghnàth do gach cruinneachadh de 'n t-seòrsa 'sa Ghaidhealtachd o shean: gillean fiughanta, fearail, foghainteach; ceatharnaich chalma, cholgarr, ghasda; agus mu 'n coinneamh maighdeannan nach robh mìr a' tàir orra. Mar a h-aon 's mar a dhà de na bha'n làthair, bha oighre an Dùin is oighre a' Chnoic: dithis a bha 'n eud r' a chéile air son Iseabail. Bha 'n oidhche 'ga caitheamh gu sunndach, aighearach; fuaim fharumach aig casan sgiobalta air ùrlar liobhanta; mac-talla nan creag ag aithris gu caitheamh an aodann gach stalla fuaim nan òran is ceòl na pìoba. Bha oighre an Dùin is oighre a' Chnoic a' strìth cò bu trice bhiodh an cuideachd Iseabail. Na 'm biodh i an rithle leis an dara fear an tràth-s', bhiodh i leis an fhear eile a rithis.

Bha 'n t-slige dol mu 'n cuairt gu tric fad na h-oidhche; agus mar bu mhotha bha 'n deoch làidir a' gabhail ris na gillean, 's ann bu trice bha i a' dol mu 'n cuairt. Dh'éirich Murchadh òg an Dùin am meadhon na cuideachd, 's an t-slige làn 'na làimh, agus ars esan: "Air slàinte sìol 'Ill-eathain anns gach àite 'm bheil iad: fir mhòr an Leithir, gillean dubha Bhròlais agus garbh-bhrotaich an Rois." Thaom e 'n t-slige thairis agus ars esan a rithis "Cluichidh a nis Seumas bàn pìobaire Spaidsearachd Chloinn 'Ill-eathain."

Chuir Seumas a suas a phìob ; ach mu'n d' rinn e ach séid no dhà a chur 'sa mhàla, chuir oighre a' Chnoic cagar 'na chluais agus bonn òir 'na làimh. Lìonadh a' mhàla ; thug am feadan 's na duis sgreuch asda còmhla. Bhuaill Seumas bàn a lùdag gu loinneil an àm a' phìob a ghleusadh ; thòisich e air spaidsearachd gu h-innich is dh'éisd a' chuideachd ri " Cruinneachadh Ghlinne-garadh." Shruth an ceòl mòr am mach gu h-àluinn as an fheadan 's as na duis. Ghiùlain an osag an fhuaim is thilg na cnuic gu chéile i. Dh'éisd Murchadh greis ; ach cha do thòisich Seumas bàn air an t-siubhal nuair a stad an ceòl. Leum Murchadh is thug e 'n gothaire á beul a' phlòbaire, is mu'n gann a bhàsaich fuaim a' chiùil 'sa chnoc a b' fhaide air falbh, bha ùpraid air ùrlar an t-sabhail. " An ann a' toirt tàmailt dòmhsa a tha thu ?" ars esan ris a' phlòbaire ; agus, leis na facail, tharruing e a làmh. Thuit Seumas bàn 'na ghlag air an ùrlar. Bha ub-ab feadh an tighe is thug an ceòl-gàire 's an fhearas-chuideachd àite do ghlaoidh is do bhualadh bhas.

A dh'aindeoin na chaidh de sgil a chur an céill, cha robh coltas tillidh air Seumas. Shìolaidh fearg Murchaidh a sìos. Chunnaic e'n cunnart 'san robh e ; agus gun dàil smaointich e air an dùthaich a thoirt fo cheann. Dh'fhalbh e—aon mhac athar 's a mhàthar—'s mu'n do dhèarrs grian bhuidhe na maidne foghair air cnocan glas

an Dùin, bha Murchadh astar math gu Galldachd. Ràinig e Grianaig ; ach cha robh e fad an sin nuair a fhuair e fios o mhac brathair-athar da gu'n robh Seumas bàn marbh 's gu 'm b' fhèarr da teicheadh as an dùthaich. Ràinig an naidheachd so a chridhe gu mòr : gu'n robh e 'na mhurtair, gu 'm feumadh e teicheadh, 's nach faiceadh e a chuideachd gu bràth ! Ach rinn e suas inntinn. An latha no dhà chaidh e air bòrd luinge 'na sheòladair.

Bha 'n long a' dol air thurus gu Astrailia, is bha Murchadh am beachd a fàgail thall agus a rathad a dhèanamh mar a b' fhèarr a dh' fhaodadh e gu Balarat, a dheanamh fhortain aig an òr. Ach cha b' e fortan ach mi-fhortan a' cheud rud a thachair do Mhurchadh bochd. Chaidh an long a chall air taobh an iar na h-Aifric ; agus b'e Murchadh féin an t-aon fhear de na bh' air bòrd a chaidh a shàbhaladh. Shnàmh e gu sgairteil am measg nan tonnan mòra ; ach nuair a ràinig e cois na tuinne, na b' fhaide cha b' urrainn da dol. Bha e air tràigh chòmhnaird, ghil ; ach bha e cho claoidhte leis a' ghàbhadh mhòr as an d' thàinig e, 's nach d' rinn e ach imeachd astar beag air a mhàgan, 's e fèin a shìneadh anns an fheamainn. B' e beul an latha bh' ann ; bha 'n iarmailt air a còmhdach le brataich thruim de neòil dhubha a bha spùtadh am mach gaithean dèarsach de theine, 's anns an robh na

torrain a' nuallanaich gu h-oillteil. Bha 'n stoirm a' bùirich, 's an fhairge a' beucaich mar bheathach fiadhaich, 's na tonnan gàireach, geala 'gan cosg féin ris an tràigh. Thàinig cadal trom air Murchadh; ach thar leis, mar gu 'm b' ann am bruadar, gu'n cual e guth mu'n do thuit suain air, a bha 'g ràdh gu muldach :

“ Faicibh oighre 'n Dùin 'sa chladach ;
 Faicibh oighre 'n Dùin ;
 Faicibh oighre 'n Dùin 'na chadal,
 'S an cuan a' seinn da ciùil.”

“ Ach tillidh oighre 'n Dùin rinn fathast ;
 Tillidh oighre 'n Dùin ;
 Nuair thilleas Murchadh òg gu dhachaidh,
 Bidh sunnd is sùrd 'san Dùn.”

Cha robh cuimhne aig Murchadh air a' chòrr. A' cheud fhosgladh a rinn e air a shùilean fhuair e e féin 'na shneadh air leab-ùrlair am bothaig bhig, dhuibh, agus ceithir mnathan dubha mu'n cuairt air a' freasdal gu coibhneil da. An latha no dhà bha e cho math 's a bha e riamh, ach ceudan mìle o reachd 's o rian 's o chàlachadh, 's am measg dhaoine dubha, borba, ach anns an robh nàdur glé choibhneil. Thug e ceithir bliadhna 'nam measg mar so gu toilichte, tighinn beò air measan 's air sithinn mar a bha iad féin. Rinn se e féin cho mòr ri cleachdainnean na dùthcha 's nan treubhan borba so gus an robh e ach gann ionann 's mar iad féin anns gach dòigh, ach gu'n robh e geal ; agus cha mhòr nach do dhi-chuimhnich e sin féin. Cha

toireadh a h-aon diubh bàrr air air muir no air monadh, agus thug e oileanachadh mòr daibh ann a bhi togail thighean agus an oibreachadh a' ghruinnid as an robh iad a' toirt cuid mhoir d' an lòn.

Cha robh dùil aige ach gu 'm bàsaicheadh e 'san dùthaich fhiadhaich so gus aon latha an d' thàinig soitheach mòr dlùth do 'n chladach le ceò. Chaidh Murchadh air bòrd na luinge so le currach. Bu shoitheach Albannach i a bha dol gu ruig Astrailia. Rinn e féin 's an sgioba gàirdeachas mòr r'a chéile. Ghabh e a thurus leis an luing, 's le deòir 'na shùilean, dh' fhàg e beannachd aig a chàirdean, na daoine dubha. Ràinig an long a ceann-uidhe gu sàbhailte. B'e sin Melbourne; 's cha bu luaithe fhuair Murchadh a chas air tìr na thug e aghaidh air Balarat. Choisich e a h-uile ceum de'n rathad maille ri iomadh h-aon eile a bha air a' cheart turus. Ràinig iad, mu dheireadh, baile mòr an òir; agus cha b' fhada gus an deach muinntireas a chur orra aig obair a thug fortan do phàirt agus mi-fhortan do phàirt eile. Ach bha Murchadh òg de 'n cheud phàirt.

Cha robh e mòran ùine 'san dùthaich nuair fhuair e toll òir da féin; agus thòisich am beartas air sruthadh chuige. An déidh a bhi fichead bliadhna am Balarat, smaointich e: o 'n a bha maoin gu leòir aige 's gun duine ann aig am fàgadh se e, gu 'n rachadh e a chosg a chòrr d'a

bhliadhnachan air ais 's air aghaidh feadh na dùthcha is nam bailtean mòra. Cha chual e sgeul riamh o 'n t-seann dùthaich ; is b' àill leis nach cluinneadh air eagal 's nach b' e sgeul ro thaitneach a bhiodh innte.

Co dhiùbh, dh'fhàg e beannachd aig na tuill òir agus dh' fhalbh e an cuideachd fear de na carbadan a bha giùlan an òir gus na tighean taisg anns na bailtean mòra. Fhuair iad air an aghaidh gu math gus an robh iad a' dol troimh choille mhòir far an robh an rathad gu math garbh, tolgach. An aon bhad b'fheudar do 'n charbad seasamh gus an cuirteadh as an rathad craobh mhòr a bha tarsuinn air a cheum. Anns a' mhionaid chaidh ionnsuidh a thoirt air a' chuideachd le luchd-reubainn. Thòisich losgadh air gach taobh ; ach fhuair luchd dìon a' charbaid a' chuid bu mhiosa dheth, agus theich iad. Sheas Murchadh gus an fhear mu dheireadh, 's e losgadh o chùl craoibhe. Ach, mu dheireadh, b' fheudar da a chasan a thoirt leis. An àm ruith le bheatha thuit e, agus anns an dol sìos a bh' aige thug peilear srann a' dol troimh fhalt. Dh'fhan e mar a bh' aige agus shàbhail sin a bheatha dha ; oir shaoil na robairean gu 'n robh e marbh, 's cha d' thug iad an còrr sùl air. Spùinn iad an carbad is dh' fhalbh iad an cabhaig.

Nuair a thog Murchadh a cheann, cha robh ri fhaicinn ach capull bàn a dh' fhàg na robairean 'nan

déidh leis a' chabhaig. Bha i ag ionaltradh mu 'n cuairt ; ach smaointich Murchadh o'n a bu chapull searraich i, gu 'n toireadh i a h-aghaidh air an tigh gun dàil. B'ann mar sin a bha ; agus lean e i air a shocair. Am beul an latha ràinig i coltas tighe tuathanaich ; agus b'e sin tigh nan robairean. Nuair a thàinig an latha air aghaidh gu math, chaidh e a steach. Dh' innis e mar a dh' éirich da an oidhche roimhe sud ; is cha do ghabh e air gu 'n robh amharus 'sam bith aige orra-san ; is cha mhò thuig iadsan gu'n do bhrath an capull bàn iad. Rinn na robairean coibhneas mòr ris, agus bu bheag an dùil gu'n do choinnich iad roimhe. Dh' fhan e 'nan cuideachd gu maduinn an là-arn-a'-mhàireach, agus, nuair a dh' fhalbh e, chuir iad biadh is deoch leis.

Coma leibh na co-dhiùbh, cha deach e fada air a shlighe nuair a thachair marcaich air. Dh' fhoighnich e 'n rathad deth agus c' àite 'm faigheadh e tàmh car oidhche. Fhreagair Murchadh gu'n robh tigh tuathanaich chòir beagan mhiltean roimhe far am faigheadh e aoi gheachd gu là. " Tha droch ainm aig an tigh sin," ars an coigreach. Arsa Murchadh "'s iad na daoine is cneasda thachair ormsa riamh ; agus 's iomadh dorus a ràinig mi nis. 'S ann a ni iad gàirdeachas ri duine dhol an rathad a bheir dhaibh eachdraidh an t-saoghail, 's iad cho leathoireach. Sin mar a fhuair mise iad, co-dhiùbh ; agus moladh gach

neach mar a gheibh." An déidh greis a thoirt a' còmhradh taobh an rathaid mhòir, dh' fhàg iad beannachd bhlàth aig a chèile, is thug gach fear aghaidh air a cheann féin de 'n rathad.

Bha Murchadh glé thoilichte fhaotainn cuibhte 's a charaid. Chum e cluas ri clastinneachd an oidhche roimhe sud, is bha fhios aige gu'n tachradh fear de na robairean air an riochd coigrich mu 'n rachadh e ro fhad air aghaidh. Bha so a thogail brath ciod e barail Mhurchaidh orra ; 's na 'n do thuig e an fhìor bharail sin cha deach Murchadh bochd na b' fhaide. Ach bha Murchadh cho seòlta ris an robair féin.

'Na dhéidh so thug Murchadh trì làithean is trì oidhcheannan air an t-slighe mu 'n fo thachair smùid air. Bha e a' cadal am preasan chraobh, is a' tighinn beò air measan. Ach air feasgar a' cheathramh latha ràinig e bothag bheag, taobh an rathaid mhòir. Dh'iarr e cuid oidhche agus fhuair e sud gu fialaidh. Bha 'n bothag so sè mìle o bhaile, is cha robh innte ach aon duine a bha glacadh choineanach. Bha e ro-thoilichte companach fhaotainn aon oidhche féin. Agus nuair a fhuair Murchadh biadh is deoch is gabhail aige gu math, thòisich sgeulachdan is òrain mhatha Ghàidhlig, agus ceòl na pìoba—oir b' fhìor Ghaidheal a bha 'sa bhothaig. Bha Murchadh a' dannsadh r' a fhaileas leis a' cheòl bheadarach. An déidh greis air ceòl meàrsaidh is ceòl dannsaidh,

thuir am pìobaire “cluichidh mi nis ceòl mòr, ma thoilicheas tu.” “Tha mi ro thoileach,” arsa Murchadh. Chuir am pìobaire suas na duis a rithis ; llonadh a’ mhàla ; shiubhail na meòir gu smearail air an fheadan an àm gleusadh na pìoba. Thòisich an ceòl. Dh’ éisd Murchadh le ceann crom, le sùilean làn ’s le osnaidhean troma. Bha ’m pìobaire a’ spaidsearachd le ceum socrach air ais is air aghaidh air an ùrlar.

Thaom an ceòl am mach, is bha gach lùb is gach car ’sa phort a’ toirt dealbh na seann dachaidh fa chomhair Mhurchaidh. Thàinig a’ cheud latha de na ceithir bliadhna fichead a shìn o ’n d’ fhàg e ’n tigh, gu soilleir ’na làthair : sabhal nam Blàr-uaine, am bàl, Iseabal òg, an comunn greadhnach, Seumas bàn pìobaire, is athair ’s a mhàthair féin le ’n cridheachan goirte. B’e “Cruinneachadh Ghlinne-garadh” a bh’ ann. Sguir an ceòl ealanta, is phlog cridhe Mhurchaidh nuair a chuimhnich e gu ’n robh e fathast mìltean de mhiltean o ’n dealbh air an do sheall e ’na inntinn. Ach shuidh am pìobaire, ’s e féin fo sgleò. Las e a phlob thombaca, is nuair a thòisich an ceò liath air dìreadh ’na chuartagan ’s ’na chearcaill ghrinn a suas gus na sparán, ars esan le osnaich thruim, “Cha’n eil uair a chluicheas mi ’m port ud, ’s mi leam féin an so, nach bi mulad orm ’s nach bi mi smaointinn air aon rud sònruichte a thachair mu ’n d’ fhàg mi ’n tigh.”

Chuir e caoran ris a' phìob, a chasan bac-air-oireig, is dh' éisd Murchadh le ionghnadh. An robh neach eile ann d' an robh a' cheart phort ud a' toirt dachaidh cuimhneachain, cho math ris féin? An robh am pìobaire 'sa cheart shuidheachadh 'san robh esan? Dh' éisd e gu mion ris an sgeul. "Bha mise," ars am pìobaire " oidhche shònruichte aig deireadh-bhuana. Bha dithis ghillean òga, gasda an sin an eud da chéile air son nighinn bhrèagha de bhana-choimhearsnach daibh; agus dh' iarr fear diubh ormsa, air son fearg a chur air an fhear eile, ' Spaidsearachd Chloinn 'Ill-eathain' a chluich. Dh' iarr am fear eile, an cagar, 's e a' cur gini òir 'nam làimh, ' Cruinneachadh Ghlinne-garadh' a chluich. Thòisich mi air a' phort; ghabh Murchadh òg mo rùin, 's an deoch air, sud gu h-òlc. Thug e leum chugam agus gun mhòran a ràdh, bhuaile e mi. Thuit mi mar fhloc air an ùrlar. Bha mi gun dìog a sìos no a nìos agam fad thri uairean. Shaoileas gu 'n robh mi marbh; ach le sgil, thàinig mi mu 'n cuairt."

"Co-dhiubh, mu 'n d' fhosgail mi mo shùilean, no eadhon, mu 'n d' thug mi a' cheud phlog asam thug oighre bòidheach an Dùin-bhàin gu bràth a chul air an dùthaich. Chualas gu 'n do sheòl e air luing mhòir thri crann am mach á Grianraig. Ach chaidh a call, is cha chualas guth riamh air duine de na bha air bòrd. Shaoil an gille bochd gu'n robh mise marbh is theich e. Thig na deòir

'nam shùilean fathast nuair a chuimhnicheas mi air."

Thiormaich am pòbaire a shùilean; las e 'n creatha a rithis; ach mu 'n gann a tharruing e aon toit, dh' éirich Murchadh, 's e gus an so balbh, dall mar aon fo gheasaibh; chuir e a dhà làimh mu mhuineal a' phòbaire is phòg e gun stad e.

"A Sheumais bhàin, eudail," ars esan, "am bheil thu beò fathast, ged is iomadh deur goirt a leig mi agus ceum allabanach a thug mi air son do bhàis o chionn ceithir bliadhna fichead? Is mise Murchadh òg an Dùin! An aithnich thu idir mi? A Sheumais, a rùin, a rùin!" Agus chaoin Murchadh a rithis le toil-inntinn 's le gàirdeachas.

"Tha mi 'gad aithneachadh a nis, a Mhurchaidh; ach ma leigeas tu fhaicinn domh am miann a tha fo d' chùch d'heis bithidh mi cinnteach gur tu a th' ann."

Rinn Murchadh sud. Rinn na fir gàirdeachas mòr r' a chéile. Shuidh iad taobh an teine a' chuid a b' fhèarr de 'n oidhche; agus b' iomadh naidheachd a dh' aithris iad da chéile. Bha Murchadh an là-arn-a'-mhàireach na bu toilichte na bha e còrr math agus fichead bliadhna roimhe sud. Rinn e suas inntinn air ball, dol dachaidh; agus rinn Seumas bàn an ni ceudna, 's e féin an déidh fortan a dheanamh, cuideachd.

A dheanamh naidheachd ghoirid de naidheachd fhada, bhrath Murchadh na robairean is fhuair e

airgead-cinn mòr. 'Na dhéidh sin sheòl e féin agus Seumas bàn dhachaidh. Ràinig iad tìr nam beann gu sàbhailte. Rinn an càirdean—na bha beò dhiubh—gàirdeachas mòr riutha. Bha athair is mathair Mhurchaidh fathast an tìr nam beò, agus bha toileachadh thar tomhais orra an aona mhac a thilleadh beò slàn a shealbhachadh oighreachd athraichean. Bu bhuille ghoirt do mhac brathair athar Murchadh a thogail a chinn. B' ann an dòchas Murchadh a dh' fhuireach air falbh a sgrìobh e chuige na breugan mu Sheumas bàn, is gu 'm faigheadh e féin an oighreachd. Ach, gu h-iongantach, thill oighre dligheach an Dùin. Iomadh latha an déidh tilleadh dhachaidh, is minic a chuimhnich Murchadh, nuair a bhiodh e air a shean eòlas am measg nan cnoc 's nan glac 's nam preas, air a' cheòl neònach a chual e nuair a bha e air a thilgeadh air cladach fiadhaich na h-Aifric.

Faicibh oighre 'n Dùin 'sa chladach ;
 Faicibh oighre 'n Dùin,
 Faicibh oighre 'n Dùin 'na chadal,
 'S an cuan a' seinn da ciùil.

Ach tillidh oighre 'n Dùin rinn fathast ;
 Tillidh oighre 'n Dùin ;
 Nuair thilleas Murchadh òg gu dhachaidh,
 Bidh sunnd is sùrd 'san Dùn.

Agus thachair sin.

MÒRAG
NA LÀRAICH MHEADHOIN,

“ Na blàran a tha prìseil,
'S na fàsaichean 'tha lìonmhor,
O, 's ait a leig mi dhìom iad ;
Gu bràth mo mhìle beannachd leo ! ”

Cead deireannach nam beann.

AN Apuinn Mhic Iain Stiùbhaird, shuas air druim fheuraich, eadar Beinn Donn agus Beinn Sgliuthach, tha seann làrach tighe ri fhaicinn, ris an abrar An Làrach Mheadhon.

Tha gach bliadhna 'cur sgrath ùir de 'n chòinnich air a' bhalla bhrìste ; tha'n tobar tachdte le luibheannach ; tha na blàithean gàrraidh air fàs fiadhaich o chionn fada, ach tha a' chraobh uinnsinn, fo'n do chluich a' chlann, fathast a' sgaoileadh a geugan thairis air an tom ; agus chithear gu soilleir iomairean nan croitean air an do chinn an t-arbhar anns na bliadhnachan a dh'fhalbh.

Theireadh duine gu'm b' àit' air leth aonaranach e gu fantainn ann ; ach tha e cho àrd am measg nam beann gu'm bheil sealladh farsuing ri fhaotainn uaidh, air muir agus tìr : sealladh a thoirt togail air cridhe duine. Mu'n cuairt tha cuideachd

fhlathail nam beann. Ris an iar-thuath tha Beinn Bheithir, le Sgùir Dhearg agus Sgùir Dhòmhnuille ag amharc tarsuinn air an t-Srath, agus le Fraochaidh, a' druideadh a stigh Gleann Dùbhrar. Tha'n Linne Sheilich, mar sgàthan airgid a' sìneadh a nunn gu Aird-ghobhar. Tha Beinn Sgliuthach a' falach na Morairne; ach thairis air cùl Liosa-mòire chithear an Linne Mhuileach, leis an Dorus Mhòr ris an iar-dheas. Aig ìochdar Latharna tha bideinean Dhiùra ag éirigh, mar neula liath-ghorm, far am bheil muir agus speur a' coinneachadh, bile ri bile. Na 's dlùithe làimh, air taobh deas an t-Srath, tha monadh nan Arda, Ìosal, fraochach, le ceann agus gualainn Beinn Bhreac; ach tha Beinn Donn a' tighinn eadar sinn agus Loch Creuran, a tha mar abhainn a' ruidh a suas aig an casan.

B'ann an so, ma tà, a bha dachaidh Iain Mhic Labhrainn. Cha robh Iain a bheag thairis air an fhichead an uair a lean e Fear Ionbhar-na-h-Oighle fo bhrataich a' Phrionnsa.

An déidh Blàir Chùil-fhodair, shèap gach fear a fhuair an cothrom, dhachaidh. Dh' fhalaich Fear Ionbhar-na-h-Oighle e féin an uaimh dlùth air an tigh aige, far an do chuir e seachad a cheud ghreis. Thug Stiùbhardach Tigh na h-Apunn air an Leabaidh-fhalaich anns a' chreig mhòir os ceann nan Dailean, far nach robh companas aige ach sgreuchail chomhachag agus chat-fiadhaich. Ach

dh' amais Iain Mac Labhrainn air tilleadh gu tigh 'athar, a chionn nach robh e de inbhe cho àrd gu'm b'fhiach e 'n t-saothair sealltainn tuilleadh's mionaideach as a dhéidh : agus a bhàrr air sin, bha'n tigh aca cho fad às an rathad shuas am measg nam beann.

Bha Iain dèanadach, glic, agus fhuair e obair bho shean Bhan-tighearna Tigh na h-Apunn, a bha'n tigh Ghlinne Stocadail. B'ann air a son a thogadh an tigh, an uair a thug an t-oighre a bhean-òg dhachaidh. Air do athair caochladh, chum Iain an dachaidh suas air son a mhàthar. Ri ùine, phòs e nighean chruinneil, thapaidh de mhuinntir Chille Mhàrtainn, a bha 'ga cosnadh an Tigh a' Ghlinne. Thàinig leis na bliadhnachan ceathrar chloinne, a lionadh an tìge le sunnd agus sòlas.

Aonaranach ged a bha 'n àite-còmhnuidh cha robh dìth no deireas air an teaghlach. Dh'fhoghainn olann a' bheagain chaorach a bh' aca gu clò agus cùbhrainn a chur umpa. Thrus iad an cnotal agus na lusan leis an do dhathadh an olann, bhàrr nan clach, agus o'n choille m'an timcheall. Shníomh agus chrois na mnathan an snàth ; agus thug bean Iain e chun Alasdair figheadair, a bha fuireach aig a' Mhàs. An sin bha latha cridheil aca, an uair a thàinig mnathan an t-Srath chun an luadhaidh. B'iadsan a bha mòr asda féin an uair a thàinig an t-aodach—

“ Brionnach, ballach, ciatach,
Triùchanach, stiallagach, gathach ”—

dachaidh bho'n Tàillear ; a chionn cha robh snicean deth nach robh air oibreachadh le meòir luchd an gaoil, no corragan coimhearsnaich an gràidh. Chuir e blàthas air corp agus cridhe.

Cha robh duine 'gan còir ; gidheadh, cha robh dìth bìdh orra. Chum a' mhart, agus na gabhair ìm is càise 's bainne riù ; ghléidh cearc an dùnain iad an uighean ; bha'm bricean an Lochan-Bhlàrn-Lochan aca air son dol g'a iarraidh ; bha'n cuid aca, gun mhaoidheadh, de'n mhaighich 's de'n choileach-fhraoich ; agus, aig àm annamh, bha caora ann a thoirt daibh an deagh phoit chàil, agus taigeis, agus maragan.

Cha robh dìth connaidh orra ; oir bha 'n t-àite mòine cùl a' chnuic, agus cha robh bacadh orra crann a thoirt à coille, a chionn bha gu leòir ann agus ri sheachnadh. Rinn guth fonnar nan allt agus srann tiamhaidh na gaoithe ceòl daibh ; dheoghail iad slàinte 'stigh leis gach anail de àileadh fìorghlan mullach nan càrn. Cìod tuilleadh a bha dhìth orra ? Bha saibhreas aca 'nan slàinte, bha iad sona 'na chéile, agus beannaichte ann a bhi làn-riaraichte le'n crannchur iriosal.

Ach c'àite 'm bheil an speur air nach tig neul ! Mar a dh' éireas an tiota, cùl na Morairne, na baidealan tiugha, agus a thig iad a nall air sgiathan

na gaoithe gu sgaoileadh thairis air an t-Srath, thàinig na neòil throma thairis air an dachaidh chaoimh so. Co-dhiùbh b' ann an lùib na chaidh e troimhe, am Bliadhna Theàrlaich, a fhuair Iain a chneadh, no thàinig i à rathad éiginn eile, cha'n 'eil fios air; ach bhris air a shlàinte, agus b' fheudar dha 'n leabaidh 'ghabhail. Rinn a mhàthair deoch dha de 'n trì-bhileach, gu neart agus géiread a chur 'na stamaig; thug a bhean bainne blàth dha moch is anmoch; ach a dh' aindeoin gach cungaidh-leighis a chaidh fheuchainn, cha robh e 'dol am feabhas. Mu dheireadh, b' fheudar fios a chur air an léigh. Thàinig an duine còir air an t-seann làir bhàin. Chaidh e troimh gach rannsachadh feumail, dh' fhàg e rud le ainm neònach 's le blas fiadhaich, d' an robh Iain ri dusan boinne a ghabhail an déidh a bhìdh trì uairean 'san latha; 's an sin dh' fhalbh e.

Chaidh bean Iain ceum leis a sìos am bruthach agus chuir i iomadh ceist air. Dh' innis e dhith, air dòigh cho coibhneil 's a dh' fhaodadh e gu'n robh làithean Iain air an àireamh; gu'm faodadh e falbh gun tuilleadh rabhaidh mu'n rachadh mòran sheachdainean thairis.

Cha d' thuirt bean Iain diog; ach thill i chun an tighe le cridhe mar chloich; bha 'm buille cho goirt nach robh mothachadh tuilleadh aice air cràdh. Chaidh i m'a h-obair mar neach am bruadar. Thàinig a' cheathrar bheag a stigh a' glaothaich

an acrais. Chuir i 'mhin air a' bhrochan, 's thug i an suipeir do'n chloinn. Chaidh i 'mach 's leig i a' mhart; 'na dhéidh sin chuir i 'chlann a laighe. Bha Iain sàmhach, mar gu'n robh e féin air tuiteam 'na chadal; agus shuidh na mnathan, té air gach taobh de 'n teallaich. Thug a mhàthair sùil a nunn air an leabaidh, 's dh' fheòraich i 'n cagar—" Ciod a thuirt an lighich ? "

" Cha d' thubhairt a bheag; ach 's leòr e! " ars an té eile, a' toirt crathaidh air a ceann.

" Mo thruaigh! "—ars an t-seana-bhean—" Cha d' fhairich sinn gus a nis ciod è 'bhi cho fad' à rathad choimhearsnach."

" Tha Ni Math cho dlùth oirnn an so 's a tha e 'n àit' eile."

" Tha sin fìor—ach nach fèarr dhuit fios a chur chun do bràthar ? "

" Có uime 'tha sibh a' cagarsaich mar sin ? " dh' fharraid am fear a shaoil iad a bha 'na chadal.

" Cha'n 'eil dad, a ghràidh! " ars a mhàthair.

Ach fhuair Iain am mach an fhìrinn mu'n do chaidil e.

Air feasgar an ath latha ghairm e a chlann timcheall air, agus bhruidhinn e riù gu h-athaireil, a' toirt comhairle orra a bhi ùmhal, gaolach mu 'm màthair 's an sean-mhàthair, agus laghach ri chéile; ach cha robh an dithis a bu lugha de inbhe mòran de na thubhairt e 'thuigsinn. Mar sin air là eile, ghabh e 'n cothrom, earail shònruichte a

thoirt do 'n chaileig a bu shine, an uair a bha iad leo féin. Thug e sparradh oirre 'bhi firinneach, onoireach anns gach cùis.

“Tha thu nis naoi bliadhna dh' aois,” ars e—
 “Cha'n fhada gus am bi thu deas air son do chosnaidh. Feuch gu'n toir thu h-uile sgillinn de d' thuarasdal do d' mhàthair, oir bidh feum aic' air. Na dèan gu bràth droch bhuil de 'n airgead a gheibh thu. Tha cridhe blàth agad; ach tha thu bras 'nad nàdur, agus mur gabh thu agad féin an àm, faodaidh do bhraise trioblaid a tharruing ort. 'S e sin an aon iomagain a tha orm do d' thaobh. Tha fios agam gu'm bi thu tapaidh air chùl na h-oibre; ach, biodh caileag a daidi glic, cùramach, math anns gach dòigh, a' cur deagh eiseimpleir air thoiseach air a' chloinn is òige. Cuir do dhòchas, mo leanabh, an Athair an dilleachdain; tha mi 'gar fàgail uile gu léir air a chùram-san.”

Thilg Mòrag i féin air uchd a h-athar; agus, leis na deòir a' sileadh gu frasach, gheall i 'bhi 'na caileig mhaith daonnan, agus na h-uile ni a b'urrainn dìth a dheanamh air son a màthar, agus air son chàich.

Thachair so uile mu thoiseach an Earraich. An uair a bha na bruthaichean buidhe le sòbhragan, chaidh Iain a thiodhlacadh anns a' chladh aig iochdar Choire-na-h-Anaid.

Bha bràthair le bean Iain a thàinig á Cille

Mhàrtainn chun an tìodhlacaidh. An déidh do gach gnothuch a bhi thairis, agus an tigh a bhi sàmhach, dh' fharraid e d' a phiuthair ciod e bha i am beachd a dhèanamh. Chuir ise a comhairle ris, an innseadh dha na bha 'na h-inntinn. Bha màthair Iain comasach gu leòir air an aire 'thoirt air an dithis a b'òige de'n chloinn; ach bhiodh feum air aon de'n dithis a bu shine gu dol as déidh na mairt. Gheibheadh ise, i féin, am pailteas obair—air son na cuid sin deth, thilleadh i rithis a dh'ionnsuidh a cosnaidh, 's cha bhiodh dìth air na leanabain, no air an sean-mhathair.

“ Bheir mise Mòrag leam, ma tà,” ars a bràthair. “ Cha'n fhaic mi dìth oirre fhad's a bhios e'm chomas. Cha mhisd' an t-seana-bhean a leithid a bhi aig làimh car ghreis; agus an uair a bhios i murrach air a shon théid i chun cosnaidh.”

“ Ma ni thusa sin,” ars a phiuthar, “ bheir e luchd bhàrr m' inntinn-sa; 'chionn tha fios agam gu 'n seall thu gu math as a déidh; agus mar a tha thu 'g ràdh, 's fhèairrde mo mhàthair i.”

Ràinig e Mòrag gu math goirt an uair a chaidh innseadh dhíth gu 'n robh i ri falbh le bràthair-a-màthar. “ Gheall mi do'm dhaidi gu 'n cuidichinn mo mhàthair,” ghlaodh i, 's an reachd 'na muineal. Ach air do bhràthair-a-màthar a chur f'a comhair gu 'n cuidicheadh i fada tuilleadh i le falbh leis-san, cha d' thuirt i facal eile 'na aghaidh.

Thàinig e 'na ceann rud a dhèanamh, a thug

sòlas dhith fad iomadh latha 'na dhéidh:—Chaidh i suas gu mullach cnuic a ghabhail seallaidh air na bha ri fhaicinn mu'n cuairt. Chaidh i chun an tobair ; agus a dh' ionnsuidh na craoibhe caorainn aig a' bhruaich ; streap i fo na preasan a dh' fhàgail beannachd aig nead a' bhricein-bheithe ; chaidh i do'n bhàthaich, agus chaoin i, le a làmhan mu amhaich na Dubh-chiùin. Ach so thairis, dh' eutromaich a h-inntinn, agus sheall i air adhart le toileachadh ris an turus a bh'air thoiseach oirre.

Bha bràthair a màthar 's i féin ris an rathad a choiseachd gu Cille Mhàrtainn, a' dol troimh Mheadar-loch agus Latharna 's a' gabhail a sìos ceann Loch Faochain. Ach, gu fortanach, fhuair iad forfhais air bàta bàthair a bha 'taghal aig Port-na-h-Apunn, air a rathad do Ghlascho. B'e sean fhear-eòlais a bh' anns an sgiobair. Thug e Mòrag agus bràthair-a-màthar cho fada ri Creignis ; agus cha robh iad ro fhada a' dèanamh an rathaid do Chille Mhàrtainn.

Cha robh Mòrag ach glé bheag ùine an sin an uair a b'fheudar do bhràthair-a-màthar dol dà latha bho'n tigh. Am feadh a bha e air falbh, dh' ionndrainn an t-sean-mhàthair tasdan, a chuir i air sgeilp de'n àmraidh ; agus chuir i air Mòraig gur i 'thug leatha e. Chaidh Mòrag dubh às àicheadh. Thuirt i nach fac' i 'n tasdan idir, gun ghuth air beantainn ris. Cha do chuir sin à beachd a sean-mhàthar nach b'i 'ghoid an tasdan.

Bha Mòrag air a tàmailteachadh. Bhiodh i air a nàrachadh às ùr an uair a thilleadh bràthair-a-màthar, agus a chuireadh a sean-mhàthair a' bhraide as a leth ; agus, coltach gu leòir chreideadh e a mhàthair air thoiseach oirre-se. Cha b'urrainn dith so a' ghiùlan. Rinn i suas a h-inntinn am prioba. Bha piuthar-athar dhith pòsd' an Glascho, air an robh i eòlach aig an tigh : rachadh i g'a h-ionnsuidh-se, agus dhèanadh i a beatha. Cha do reusanaich i ni mu'n chùis ; cha d' thàinig teagamh no amharus thairis oirre nach faigheadh i 'n rathad. An àite dol gu buachailleachd na mairt, 's ann a thog Mòrag oirre gu Ard-driseig.

An uair a thill bràthair-a-màthar, cha robh a' chaileag air thoiseach air. Dh'innis a mhàthair dha mar a thachair.

“ 'S ged a bheireadh i leatha e dusan uair thairis, bha sibhse tuilleadh's cruaidh oirre ; ” ars e. “ B' fhèarr leam na fada tuilleadh a luach nach do thachair so ! Dé 'm fios an i rinn idir e ! ”

“ A' bhiasdag bhradach ! ” ars an t-seana-bhean. “ Cò eile 'thug leò an tasdan ach i ! Cha robh neach eile taobh stigh an doruis o'n a dh'fhalbh thu ach i féin is mise. Tha e 'leigeil ris gu 'm bheil i ciontach an uair a tha i air teicheadh mar a tha i ! ”

“ Cha'n 'eil mi idir cinnteach as ; ach ciamar air bith mar tha, dh' earb a màthair a' chaileag

rium-sa, agus cha leig mi air faondradh i; bheir so turus eile dhòmh-sa do'n Apuinn."

"Chì thusa gu'm faigh thu'n sin i air thoiseach ort; bidh i air ruith dhachaidh chun a màthar gu beagan beadraidh fhaotainn!"

"'S e mo dhòchas gu 'm bheil i air dol tèaruinte an sin;" ars a mac. "Sin agaibh faidhream duibh!" agus thilg e pocan pàipeir air a' bhòrd.

"A laochain, nach tu tha math! Mo bheannachd ort, agus am bocsa dìreach gu bhi falamh!" agus lìon an t-seana-bhean am bocsa-snaoisein aice loma làn. Ach bha gràinean thairis; mar sin thug i seana bhocsan eile a nuas bhàrr sgeilp na h-àmraidh. Air dhith am bocsan fhosgladh, spleuc i air car prioba; an sin thog i a làmh chli agus ghlaodh i—"Och, nach mi'n òinseach! Tha 'sin an tasdan far an do chuir mo làmh féin e! Nach ann orm a thàinig an dìth-chuimhne!"

"Ma tà, 's mise tha taingeil gu'n d'fhuair sibh e, air sgath na caileige!" arsa Donnachadh, oir b'e sin ainm a mic.

Le cho beag dàil 's a bha comasach, rinn Donnachadh a rathad do'n Apuinn, a' gabhail forfhais aig gach tigh air a shlighe a dh' fheuchainn am facas Mòrag air an rathad dhachaidh. Cha robh duine 'chunnaic a leithid a' dol seachad an taobh sin. Ràinig e 'n Làrach Mheadhoin, agus, gu fortanach, cha robh a phiuthar fathast air an tigh fhàgail, ged a bha i air brath fhaotainn air

àite. An uair a dh'innis a bràthair an sgeul mu Mhòraig, 's a chunnaic i cho goirt 's a ghabh e mar a thachair dhith, chum i oirre féin, agus dh'fheuch i comhfhurtachd a thoirt dhà-san.

Ach, ciod a bha ri 'dhèanamh? Thuirt iad na b'urrainn iad, thall 's a bhos, mu dheidhinn a' ghnòthuich; agus gheall iad air gach taobh fios a thabhairt, có air bith dhiubh a chluinneadh guth air Mòraig.

“Saoil sibh,” ars a sean-mhàthair, “Saoil sibh an tigeadh e 'na ceann dol chun Fionnaghail?”

Dh'amhairc Donnachadh air a phiuthair. “'Dé 'm fios nach deachaidh!” ars i. “Bha Fionnaghail cho cuimhneach uimpe. Ach am biodh de mhisneach aice na dh'fheuchadh e?”

“Gheibh sinn fios air sin. Theid mise dh' aon obair do Ghlascho, agus chì mi ” arsa Donnachadh; agus dh' fhàg e beannachd aca 'sa mhaduinn, le dòchas air fhadadh an cridheachan an triùir gu'n deachaidh gu math le Mòraig an déidh uile.

Cho luath 's a bha e'n comas Dhonnachaidh, chaidh e do Ghlascho, agus rinn e a rathad gu tigh Fionnghail—ach ma leanas sinn Mòrag, gheibh sinn an sgeul a fhuair e bho phiuthair a h-athar.

Bha Mòrag a 'dol a sìos taobh Loch-gilb, an uair a choinnich i 'n sgiobair a bha cho coibhneil rithe féin 's ri bràthair a màthar o chionn ùine glé

ghoirid. Dh' aithnich e i air a' cheud sùil ; rug e air làimh oirre, 's dh' fharraid e air son a càirdean :

“ Agus c'àite 'm bheil thu 'dol a nis ? ” dh' fhoighnich e dhith.

“ Tha mi 'dol chun Fionnghail, piuthar m'athar, an Glascho.”

“ Ach, ciamar a gheibh thu 'n sin, gun duine leat ? ”

“ Gabhaidh mi 'n t-aiseag, 's coisichidh mi 'chuid eile de 'n rathad.”

Sheall an duine oirre.

“ Ciamar a leig iad air falbh mar so thu ? ”

Cha d' thuirt Mòrag diog.

“ So, so, ciamar 'sam bith mar a tha, thà feum agad air cuideiginn a ghabhail cùram dhìot ; agus 's e ni thu tighinn leamsa ; agus ch' mis' thu tèaruinte chun piuthar t'athar. Tha 'n soitheach agamsa 'seòladh an ceann dà uair an uaireadair, agus thig thu air bòrd leam—tiugainn ! ”

Agus dh' fhalbh Mòrag leis an sgiobair gun tuilleadh uime.

Bha an leanabh—oir cha robh innt' ach sin—sona fad nan làithean a bha i 'seòladh air ais 's air adhart eadar aon phort agus port eile, a nunn 's a nall, a suas na Caoil Bhòdach, agus a stigh air Cluaidh, chun a' bhaile mhòir far an robh a ban-charaid. Bha'n sgiobair agus na seòladairean laghach rithe ; agus bha i duilich an uair a thàinig an turus gu ceann, agus a thug an sgiobair còir i

do thigh piuthar a h-athar, far an d' fhàg e beannachd aice, 's an d' thug e earail oirre, an aire thoirt dith féin mu'n rachadh i air chall 'sa bhaile mhòr. Bha piuthar a h-athar glé thoilichte a leithid a bhi aice gu ruith air ghnòthuichean, agus an naoidhean a thoirt bhàrr a làmh am feadh a gheibheadh i féin an tigh a réiteachadh ; a chionn bha Mòrag ealamh, èasgaidh, agus deas gu rud a thogail.

Air la àraidh, goirid an déidh dhith tighinn, chaidh Mòrag a chur air ghnòthuch gu bùth a bha beagan astair bho'n abhainn ; agus rinn sealladh de na croinn, a bha mar choille, eadhon anns na làithean sin, a' cha'leag a thàladh sìos a dh' amharc air na soithichean. Sheas i mu choinneamh luinge mòire brèagha, far an robh na maraichean trang am measg a' bhàthair a bhatar a' cur air bòrd.

“ Am bu mhath leat taobh a stigh an t-soithich fhaicinn, mo leanabh ? ” arsa guth làimh rithe.

Sheall Mòrag a suas. Bha boireannach an cleòca fada dearg agus ad rìombach, 'na seasamh an sin.

“ Tha mise 'dol a steach,” ars am boireannach ; “ ma 's math leat, faodaidh tu tighinn leam.”

Dh' amhairc Mòrag air a bascaid : “ Cha'n fhaod mi fuireach an diugh.”

“ Bidh an soitheach air falbh an nochd, 's cha bhi cothrom agad a rithis.”

“ Mur gléidh e fada mi, théid mi ann,” arsa

Mòrag, agus lean i am boireannach air bòrd. Thàinig fear de na h-òifigich air adhart, agus bhruidhinn am boireannach ris an guth ìosal. Bha cho beag Beurla aig Mòraig nach do thog i uimhir is facal. Chaidh an dithis a thoirt, fo iùl an oifigich, air feadh an t-soithich, agus a sìos do sheòmar na luinge ; agus mu'n robh mòran mhionaidean thairis, dhi-chuimhnich Mòrag a h-uile rud ach na bha mu choinneamh a sùl.

Cha robh fhios aice ciamar no cuin a thachair e, ach chaill i sealladh air té a' chleòca dheirg. Ruith i thall 's a bhos 'ga sireadh ; dhìrich i suas à seòmar na luinge ; thug i sùil air tìr, 's chunnaic i'n cleòca dearg a' dol às an t-sealladh aig oisinn na sràide. Dh' fheuch i dol air tìr ; ach bha na bùird-choise air an togail. Ghrios i air na seòladairean leigeil leatha an soitheach fhàgail ; ach thuirt iad rithe dol às an rathad 's a bhi sàmhach, mu 'n tilgeadh iad am mach i. Bha iad a' tarruing nan ròpaichean a stigh, 's a' togail na h-acair ; agus mu'n d' thàinig an oidhche bha'n soitheach air a rathad chun a' chuain le Mòraig air bòrd.

Acrach, truagh, chrùbain Mòrag an cùileig sheasgair a' bhathair air clàr na luinge. Cha robh a' bheag de Bheurl' aice, ach thuig i 'm facal "America." Thuig i mar an ceudna gu'm b'ann le a deòin a dh' fhàg té a' chleòc' air deireadh i ; agus le plathadh thàinig briathran a h-athar 'na cuimhne—" Mur gabh thu agad féin faodaidh do

bhraise trioblaid a tharruing ort"—agus air so bhris i 'mach a' caoineadh.

Thug i 'n t-sùil bhochd a suas. Bha'n Crann a' dealradh 'san speur ri Tuath, dìreach mar a b' àbhaist dith fhaicinn os ceann Beinn Bheithir. A rithis thàinig briathran a h-athar air ais d'a h-ionnsuidh—"Cuir do dhòigh ann an Athair an dilleachdain." Thug so faochadh agus beagan misneachaidh dhith. "Och, mo dhaidi laghach féin!" ars i os ìosal rithe féin, "tha thusa fad uam os ceann nan rionnagan sin; ach ni mi'n rud a thuirt thu rium; cuiridh mi mo dhòigh an Athair an dilleachdain! Bha mi bras an uair a dh'fhàg mi mo shean-mhàthair. Bha mi bras an tighinn air bòrd an t-soithich, an àite dol dachaidh le'm ghnothuch; och, ciamar a nis a théid agam air mo mhàthair a chuideachadh!"—agus a rithis shil na deòir gu frasach.

Uidh air n-uidh thàinig soilleireachadh air a h-inntinn. Chuir i roimpe teicheadh dhachaidh na'm faigheadh i gu bràth an cothrom, agus—"Ciod air bith a ni iad orm, cha'n fhaic iad a' caoineadh mi!" ars ise. An sin fuar, acrach mar a bha i, thuit an dilleachdan 'na cadal.

Bha'n turus-cuain gu math ànradhach. Cha robh a' bheag de umhail air a thoirt do Mhòraig; agus bha i iomadh uair air a tolladh leis an acras. Air aon là àraidh thug fear de na seòladairean an

aire cho truagh coltas 's a bha i; thàinig tiomachadh air, agus thug e mias chabhruich dhith. Gu taingeil ghiùlain i 'n trinnsear fo fhasgadh, agus shuidh i 'n teis-meadhon cuailean ròpaichean, gus am biadh itheadh le comfhurtachd. Cha d'rinn i ach a' cheud làn-beòil a shlugadh an uair a bhris bàth-thonn thairis air an luing; dh'fhalbh a' chabhruich leis thar cliathaich an t-soithich, a' fàgail trinnsir fhalaimh air uchd Mòraig. An aon uair eile chaoin i gu goirt thairis air an tubaist.

Mu dheireadh, thàinig an turus fada, doireannach gu crìch. An déidh briseadh na fàire, air maduinn chiùin ghrianaich, sheòl an soitheach seachad air eilean fada, agus thilg i acair an cala bòidheach. Bha baile beag air oir a' chladaich, le coilltean tiugha ag éirigh air a chùl. An tiota, chuir sgaoth de bhàtaichean beaga am mach, chuartich iad an long, agus thàinig na daoine bh' annta air bòrd. Bha 'chuid a bu mhotha dhiubh a' bruidhinn Beurla; ach bha fear an sud 's an so a' sgioladh cainnt nach b'urrainn do Mhòraig a thogail.

Bha leth-sheann duine, le sròin mhòir cho cam ri gob cromraig, agus feusag liath a' taomadh mar eas a sìos air a bhroilleach, a bha 'bruidhinn ris an sgiobair. Bha le Mòraig gu'n robh aodann coibhneil aige; agus, mar gu'n do mhothaich e'n smuain a bha 'na cridhe, thionndaidh e agus thug e a leth-taobh e. Thòisich iad air bruidhinn os ìosal, agus bha leis a' chaileig air an t-sùil a thug iad

oirre an tràth-s' a rithis, gur ann oirre féin a bha iad a' labhairt. Mu dheireadh, thàinig fear na feusaig far an robh i—"Tiugainn thusa leamsa, leanaibh," ars esan, "ni thu searbhanta bheag do m' mhnaoi," agus cha b' ann idir gu mì-thoileach a lean i a maighstir. B' Iùdhaich a' chàraid a fhuair còir air Mòraig. Bha iad 'nan daoine còire, a bha cleachdainn a bhi leughadh Sgrìobtuirean an t-Seann Tiomnaidh, agus a dhealbh am beatha d' an réir. Cha robh fada gus an robh an dilleachdan bochd aig tigh an dachaidh a bha òrdail, math anns na h-uile dòigh; agus dh' fhàs muinntir an tighe toigheach air a' chaileig a rinn a dìcheall gach ni feumail ionnsachadh.

Thachair iomadh tuiteamas neònach oirre anns na bliadhnanach sin. Chaidh i, aon latha, an déidh dhith a h-obair-tighe a chrìochnachadh, do 'n choille a thrusadh dhuilleagan seargte air son leabaidh do 'n chrodh. Thug i poca leatha, agus thòisich i air a lìonadh; ach thug i 'n aire do dhùn brèagh dhuilleag goirid uaipe, aig bun craoibh, mar gu 'n do thrus a' ghaoth iad deas gu a làimh. A nunn ghabh i leis a' phoca, agus an déidh a chur fosgailte air an làr, sgaoil i mach a gàirdeanan agus thog i ultach dhiubh gu sgairteil. A suas 'na cuibhleagan dh' éirich nathair mhòr le srann a bha déisinneach. Sheas Mòrag car prioba gun chomas gluasad; ach fhuair an nathair uimhir eagail rithe féin, agus theich i cho luath 's a bh' aice gu

àit' eile de 'n choille, far nach rachadh dragh a chur a rithis air a suain gus an dùisgeadh an t-earrach i.

Aig àm eile chaidh i do'n choille cheudna a thrusadh connaidh. Bha i cho dìl a' tional nam bioran nach d' thug i 'n aire cho fada stigh 's a chaidh i á sealladh a' bhaile. Chaill i a rathad, agus, an àite tillidh, 's ann a rinn i dol air seachran na b' fhaide 's na b' fhaide stigh. Choinnich Innseanach ruadh i, aig ciaradh an fheasgair, agus thredraich e chun a bhothain i. Bha eòin aige, a leag e le 'bhogha 's saighead. Thug e d' a mhnaoi iad, agus an déidh na h-iteagan a thoirt diùbh ròis i ris an tein' iad. Thug i cuibhreann do Mhòraig, a bha taingeil nach robh i ri bhi fad na h-oidhche 'mach 'sa choille. An uair a thàinig àm gu dol a laighe, rug a' bhan-Innseanach air làimh na caileige; thug i nunn i far an robh dùn iteag, agus a 'cur a lethchinn air a bois, leig i ris gu 'n robh i ri cadal air na h-iteagan. Cha b'urrainn iad aon smid de chainnt a chéile a thuigsinn; ach trid na cainnt bhailbh so dh'amaid iad air a' ghnothuch. Anns a' mhaduinn, smèid an t-Innseanach air Mòraig, a lean e gus an d' thug e sàbhailt i an sealladh a' bhaile.

Mar so fhuair an dilleachdan iochd agus fòir o Iùdhaich agus o dhaoine borba nan coilltean, mar nach d'fhuaradh leatha uapa-san a bha d' a cinneadh féin, agus air an gairm fo ainm Chrìosd-

uidhean, ach aig an robh an cridhe làn sainnt agus gaol an airgid : ni a rinn cruaidh neo-thruacanta iad ris an leanabh bhoichd neo-amharusach.

Ann an dachaidh chiùin, thèaruinte so chaidh bliadhna is bliadhna thairis. Dh' fhàs Mòrag a suas gu 'bhi 'na nighinn dhreachmhoir, thapaidh, a b'urrainn a làmh a chur ri obair 'sam bith a thigeadh 'na rathad. Cha robh tuilleadh cuimhn' aic' air an Apuinn ? Chì sinn sin !

Bha “ Cogadh na Tea,” mar a theirteadh ris, air éirigh eadar Breatunn agus America ; agus bha luingeis de na h-uile seòrsa a' ruith gun sgur air ais 's air adhart eadar an dà dhùthaich, agus malairt gu mòr air a meudachadh. 'Nam measg-san a bu mhotha 'shoirbhich bha'n t-Iùdhach, maighstir Mòraig. Cha robh bàta bàthair a' tighinn gu cala nach robh a' giùlan stuth g'a ionnsuidh anns na làithean sin. Thàinig e steach aon là air dorus a thighe le ceum na b'ealaimhe na chleachd e, agus dh' fharraid e air son Mòraig.

“ A Mhòrag, co às thu ? ” ars e air a' cheud fhacal.

“ Thàinig mi à Apuinn Mhic Iain Stiùbhaird, an Siorramachd Earra-ghaidheal an Albainn,” fhreagair an nighean, rudhadh ag éirigh 'na gruaidh an gabhail nan ainmean gaolach air a bilean.

“ Ma tà, tha 'n so sean phaipear-naidheachd a thàinig mu thimcheall cuid de 'n bhàthar. Chaidh

a chlo-bhualadh air a' bhliadhna 'san do cheannaich mis' thu. Tha sanas ann, air a chur a stigh le fear, Donnachadh Mac an-t-Saoir, ag innseadh mar a chailleadh thu, agus ag iarraidh air neach 'sam bith a gheibheadh forfhais ort, do thoirt air ais d' a ionnsuidh-san."

"B'e sin bràthair mo mhàthar," arsa Mòrag.

"Am bu mhath leat tilleadh dhachaidh?"

"Och, och, 's ann leam bu mhath!" fhreagair Mòrag 's an deur 'na sùil, "na'n gabhadh sin a bhi."

"Ma tha sin mar sin," ars an t-Iùdhach, "tha lagh againne a tha 'cur mar fhiachaibh oirnn seirbheiseach a leigeil air falbh saor, ma's math leis, cho luath agus a phàigheas e air ais le 'obair an luach a thugadh air a shon. An ceann dà bhliadhna, a réir an lagh sin, bidh tusa saor ma's e do roghainn dol dachaidh."

Las sùilean Mòraig le aoibhneas. "Bu mhath leam tilleadh chun mo mhàthar bhochd, ma tha i beò. Gheall mi do m' athair air a leabaidh-bhàis dèanamh air a son cho fada 's a bhiodh e 'm chomas. Cha'n e nach robh sibhse riamh coibhneil cneasda rium, ach gu'm bheil e 'na dhleasnas orm amharc as déidh mo mhàthar; 's e sin a tha toirt orm roghnachadh falbh cho luath 's a dh' fhaodas mi."

"Tha sin ceart, a Mhòrag: urram a thoirt do d'phàrantan, agus ùmhlachd a thaobh na gheall

thu. Bidh beannachadh an Tì is àirde ort ; agus is feàrr sin na maoin an t-saoghail so. Bha thu riamh dìleas air chùl do ghnothuich—their mi sin— agus bithidh sinne duilich dealachadh riut.”

B'iomadh fadal a ghabh Mòrag an amharc roimpe ; ach, mu dheireadh, thàinig crìoch air an dà bhliadhna. Thàinig ceann air a' chogadh aig a' cheart àm, agus fhuair a maighstir fios air soith-each a bha 'dol do Ghlascho le réisimeid de shaighdearan Albannach. Bha feum aig mnaoi fir de na h-oifigich air maighdinn-choimhid, agus ghabh Mòrag os làimh a seirbheiseachadh. Mar so, bha i fo dhìon bana-mhaighstir ; cha robh faradh aice ri phàigheadh ; agus choisinn i beagan air an rathad dhachaidh. Bha Athair an dilleachdain da-rìreadh ag amharc thairis oirre.

Ràinig an soitheach Albainn gu tèaruinte, agus dh' fhàg Mòrag beannachd aig a bana-mhaighstir an Glascho. Bha buidheann de na saighdearan a bhuineadh do Earra-ghaidheal ; agus ghabh Mòrag aiseag air an aon bhàta riù, oir bha i air fàs eòlach air a' chuid a bu mhotha dhiubh. Cha d' thug am bàta iad seach Loch Fìne. Mar sin choisich muinntir na h-Apunn an còrr de 'n rathad an cuideachd a chéile. Mu dheireadh ruig an luchd-turuis an Sìthean. Chunnaic Mòrag mullach cinn Beinn Duinn ag éirigh dorcha ris an speur. Dh' éirich doineann de smuaintean 'na cridhe. Aig

gabhail an aisig do 'n chuideachd, thionndaidh Mòrag ris na portairean, agus dh' fheòraich i dhiùbh, an robh fhios aca co-dhiùbh 'bha bantrach Iain 'ic Labhrainn beò fathast ?

“Tha, beò slàn,” fhreagair fear diubh ; “tha i 'fuireach anns an tigh ud thall aig bun a' bhruthaich, dlùth air tigh-an-aisig,” agus thug am portair gogadh d' a cheann a leigeil ris an àite 'san robh an tigh. Bha màthair Mòraig an sud, 'na seasamh 'san dorus, a' gabhail beachd air a' bhàta làn chòtaichean-dearga.

Aon uair air tìr, agus a ciste air a cur air cùram gille 'bheireadh a nìos i, choisich i 'n rathad mar gu'n robh sgiathan air a sàiltean. Chaidh a màthair a steach an uair a chunnaic i ban-choigreach a' deanamh air an dorus aice. Chaidh Mòrag a steach as a déidh, agus dh' iarr i deoch an uisge. Dh' fharraid i 'n sin cead suidhe car ghreis, a chionn gu 'n robh i sgìth. Thug a màthair cathair dhith.

“Dh'fhaodteadh gu'n leigeadh sibh leam fuireach an so an nochd ?” arsa Mòrag : “tha'n latha gu math fad air adhart a nis.”

“Cha'n 'eil dòigh agam air ur leithid-se 'ghabhail a stigh,” fhreagair a màthair.

“Bhithinn toilichte le ni air bith a th' agaibh. Gu dearbh cha'n 'eil e 'm bheachd dol ceum na's fhaide an nochd ” arsa Mòrag gu daingeann.

“Cha'n fhuirich cas dhibh an so !” ars a màthair, cho daingeann rithe féin. “Ciod am

fios a th'agam-sa có sibh,—té a thàinig an cuid-eachd nan saighdearan ! ”

Cha b'urrainn Mòrag cumail oirre féin na b'fhaide.

“ A bhean, nach do chaill sibh caileag d'am b'ainm Mòrag ? Nach 'eil sibh 'gam aithneachadh ? ”

Cha robh tuilleadh guth air Mòraig a chur am mach air an dorus.

Cha d'fhàg Mòrag an Apuinn am feasda tuilleadh. Phòs i'n sin, agus an sin shiubhail i.

B'i bantrach a mic a dh' innis dhòmhsa an sgeul, an uair a bha i 'fuireach an Goirtean-an-leathaid, eadar an Sìthean agus na h-Arda. Cha robh caman cho math agam fad na bliadhna ris a' chaman a bha 'cheart té a' toirt do m' ionnsuidh air a h-uile Nollaig.

Och, och mise ! 's fhada o'n àm sin !

PÒSADH AN DEALAIN DE,

FADA, fada roimh linn do sheanar, nuair a bha 'n saoghal òg 's a labhradh na coilich Greugais, smaointich an dealan-dé gu 'm pòsadh e bean. Dh' fheumadh i bhi cho bòidheach ri sóbhrach nan gleann ; cho uasal ri mnaoishith nan cnoc ; is cho maith gu banas-tighe ri seangan nan gàrraidhean. Dh' innis e so do 'n chuileig ; ach cha do rinn ise ach car cam a chur 'na sròin is gàire a dhèanamh.

“ Siùbhlam shíos, siùbhlam shuas ;
Siùbhlam thall, siùbhlam bhos ”

“ Gus am faigh mi riar mo chridhe,” ars an dealan-dé.

“ Guidhe nan seachd gobhraichean glasa leat ; còmhdhail nan seachd sionnach dhuit ; beannachd nan seachd sithichean leat, gus am faigh thu riar do chridhe,” ars a' chuileag ; “ ni mise lochdan beag cadail am broilleach neòinein gu ceann latha 's bliadhna ; 's an sin bithidh fiughair agam ri fios do bhainnse.”

Is ann mar sin a bha. Cheangail an dealan-dé crios òir m' a chois dheis ; chuir e tri maighdeagan lainnireach am bac easgaid ; sgaoil e sgiathan breacain ri gaoith bhuig, bhlàith an fheasgair is thog e air. Chuir e a chùl ris an àirde tuath is aghaidh ris an àirde deas, is fad sheachd sheachd-ainean samhraidh dh' imich e gun a sgìos a leigeil,

thar aibhnichean, thar achaidhean, thar iomairean, thar bheann, thar ghleann, thar chuantan gus an do ràinig e an t-eilean uaine, far nach luigh grian is nach éirich gealach, is far nach cualas fuaim riamh ach fuaim an taibh is guileag na h-eala bhàin a tha 'na suidhe air tolman uaine 'na theis-meadhon. Seachd seachdainean ni an eala so cadal gun dùsgadh ; ach air an t-seachdamh Dòmhnach dùisgidh i is ni i trì guileagan cho binn is gu 'n éisd an cruinne is gu'n toir clàrsair nan cnoc osna bhròin as le eud. Ràinig an dealan-dé an cnoc ; rinn e iteag trì uairean mu thimcheall na h-eala ; leig e a thaic ri bileig fheòir ; chuir e maighdeag fo cheann is rinn e cadal. Bhruadair e gu 'n robh e an caisteal rìgh far an robh sparran an tighe air an dèanamh de shnàth sìoda, is nigheanan an rìgh a' dawnsadh orra is bad de luibh-chneas am broilleach gach té dhiubh. Chual e an t-aon cheòl a bu bhinne chuala cluas no a smaointich cridhe : ceòl a dhùisgeadh gaol ; ceòl a dh' fhògradh eagal ; ceòl a bheireadh bainne o'n chrodh-sheasg. Ciod e a bha 'n so ach guileag na h-eala is i a' dùsgadh. Thog an eala cuiseag airgid 'na gob, is cha luaithe a thog na thàinig neul dubh air aghaidh na gréine, is thòisich gach roinne feòir a bh' air an eilean air crathadh. Ciod e a bha 'n so ach sgaoth dh' eunlaith cladaich a bha a' freagradh guileag na h-eala, is a bha tighinn le biadh is deoch gu aoigheachd a dhèanamh do 'n dealan-dé.

“ Òl seachd copanan cobhannach meala ; ith seachd baibeanan reamhar arain ; is an sin innis ceann fàth do thuruis,” ars an eala. Rinn an dealan-dé sreothart, agus thàinig gruaim air an eala. “ Le’r cead, chuir an gille brìde snaoisean anns a’ mhil,” ars an dealan-dé. Rinn an eala fead is thuit an gille-brìde fuar marbh. Chrìoch-naich am biadh is thòisich seanchas.”

“ Is mise,” ars an dealan-dé, “ mac àillidh nan speur a’ siubhal o dhùthchannan tuath gu tìr mu dheas, an tòir air riar mo chridhe. Feumaidh i bhi cho bòidheach ri sóbhrach nan gleann ; cho maith gu banas-tighe ri seangan gàrraidhean.” Thuirt an eala gu’n dèanadh i cadal nan seachd seachdainean gus am faigheadh i eòlas nan trì saoghal : an saoghal do ’n toiseach cuimhne, an saoghal do ’m meadhon cuimhne, is an saoghal do ’n deireadh cuimhne ; is an sin gu’n tugadh i dhà trì comharran leis am faigheadh e riar a chridhe.

Is ann mar sin a bha. Chuir an dealan-dé seachad an ùine ’ga fhailceadh féin is a’ dèanamh tàir air a’ bhogha-frois : nach robh uimhir de dhathannan ann is a bha ’na sgiathan. Is ann air an t-seachdamh dòmhnaich a dhùisg an eala, is rinn i guileag. Mu ’n cuireadh cleasaiche car dheth bha an dealan-dé far an robh i, is sheas e air a leth-chois is rinn e modh. Rinn an eala fead. Anns a’ mhionaid thàinig clacharan far an robh iad. “ So agad,” ars an eala, “ an t-eun is géire sùil ’s is

bioraiche cluas 'san ealtainn. Fhuair e eòlas na sìde o bhodach na gealaich ; aithne na talmhainn o chaillich na h-oidhche ; is fios a' chuain o 'n mhaighdinn-mhara. Thig e, is cha 'n aithne do dhuine ce as e ; falbhaidh e is cha 'n aithne do dhuine c' àite ; is bithidh e dhuit-sa 'na fhear-iùil an déidh riar do chridhe. Paisgidh thu do sgiathan is suidhidh thu air druim a' chlacharain gus an seas e air lic luim léith a tha air beulaibh a' bhothain far am bheil riar do chridhe a' tàmh. Trì seachdainean foghair siùbhlaidh an clacharan an coinnlean na gaoithe, thar aibhnichean, thar achaidhean, thar iomairean, thar ghleann, thar bheann, thar chuantan, gus an tig e gu crìochan Tìr-na-ciùine. A' cheud Sathurna 'na dhéidh sin, chì thu còig ionghnaidhean ; is an sin bithidh fios agad gu'm bheil thu dlùth do 'n lic a tha air beulaibh a' bhothain far am bheil riar do chridhe a' tàmh."

Is ann mar sud a bha. Phaisg an dealan-dé a sgiathan boillsgeach ; chuir e trì maighdeagan lainnireach cladaich am bac easgaid ; shuidh e air druim a' chlacharain, is thàr an t-eun sin as. Thàinig tuainealaich an ceann an dealain-dé le luathas an t-siubhail. Bha sin cho luath ri saighead an t-sealgair ; na 's luaithe na gaoth an earraich ; cho clis ris an dealanach. Dh' fhalbh an clacharan is e a' cur aghaidh air an àirde-'n-ear. Trì seachdainean foghair bha iad 'ga chaitheamh mar sin, gun bhiadh, gun deoch, gun sglos ; is 'na dhéidh sin

hàinig iad gu loch de' fhìor uisge, am meadhon coille. Bha a leithid de shìth is de shuaimhneas air aghaidh an locha so is gu 'm faiceadh na seilleinean a bha anns na rionnagan am faileas féin ann. Dh' aithnich an dealan-dé gu 'm b' i so Tìr-na-ciùine. Sheas iad air òban a bha am meadhon an locha ; dh' òl iad an sàth de' n driùchd ; is rinn iad cadal.

Dhùisg iad air a' cheud mhaduinn Shathurna ; is cha luaithe dhùisg na chunnaic iad daol a' dèanamh air an òban a' luingeireachd air duilleig chàil is 'ga stiùradh le chois. " An faic thu sud ? " ars an clacharan. " Chi mi rud nach faca mi riamh," ars an dealan-dé : " a h-aon de chòig ionghnaidhean Tìr-na-ciùine." Chaidh e an sin do 'n choille, is aig bun craoibhe, chunnaic iad cat a' toirt na feusaig a bhàrr buachaille-laogh le snàthainn clòimhe. " Am faic thu sud ? " ars an clacharan. " Chi mi rud nach faca mi riamh : a h-aon de chòig ionghnaidhean Tìr-na-ciùine," ars an dealan-dé. Streap iad a suas do chraoibh is chuir iad an aghaidh 'san àirde-'n-ear. " Ciod è chì thu ? " ars an clacharan. " Chi mi dà ghrian is dà ghealach a' dèanamh rithle dannsaidh, is na rionnagan a' bualadh am basan." ars an dealan-dé. Chaidh iad gu làr is ghabh iad air an aghaidh gus an d' thàinig iad gu cnoc uaine. Nuair a bha iad aige, dh' éirich am mullach a bhàrr a' chnoic ; is ciod a bha 'n sin ach faoileannan am brigisean liatha is boineidean breaca, ag ionnsachadh sgoile do sheilleinean

ruadha. “A h-aon eile de ionghnaidhean Tir-na-ciùine,” ars an dealan-dé. Bha iad a’ tilleadh dh’ ionnsuidh an òbain nuair a chunnaic iad tigh beag fàs aig bun creige. Chuir iad an sùil ris an uinneig, is ciod è bha ’n sud ach coileach is e a’ snlòmh slomain le spuirean na dara coise is a’ cluich feadain leis a’ chois eile. Dh’ iarr e orra tighinn a stigh is gu ’n cluicheadh e dhaibh “Cumha nan eireag,” gus am bitheadh biadh deas. Is ann mar sud a bha. Thug an coileach dhaibh biadh is deoch is ceòl is conaltradh; is an ciaradh an fheasgair dh’ fhalbh iad.

Chuir an clacharan aghaidh ris an àirde-’n-ear is thàr e as; is le luathas a shiubhail, dh’ fhàgadh e goath luath an earraich fada ’na dhéidh. Am beul an anmoich, sheas e air lic luim léith air beulaibh bothain; is dh’ aithnich an dealan-dé gu ’m b’ e so crìoch a thuruis. Bha gàrradh de chraobhan mu ’n cuairt an tighe, is ùbhlàn òir a’ fàs orra; bainne driùchd air ceann gach bileig fheòir. Bha uinneagan a’ bhothain mar sgàthan; is bha smeòraichean a’ seinn ciùil air bàrr gach pris. Chaidh iad a steach; is ’na suidhe an seòmar, chunnaic iad nighean nan ciabhan òrbhuidh, nighean a bha ciùin mar an oidhche, maiseach mar a’ ghrian is dìleas mar mhac-talla nan creag.

“Fàilte air an dealan-dé,” ars an nighean; “is mòr t’imeachd, is fada do thurus. Bhruadair mise an raoir gu ’n tigeadh tusa an diugh.” Leum an crios òir a bha air cois an dealain-dé air gàirdean

na h-ighinn ; is leum na maighdeagan is shocrnich iad iad féin 'na broilleach ; is dh' aithmich an dealan-dé gu 'm b' i so riar a chridhe ; is sheas e air a leth-chois is rinn e modh is phòg e i. Dheothail an clacharan a shàth de anail nan speur is chuir e a chùl ris an àirde-'n-ear is aghaidh ris an àirde-'n-iar is dh' fhàg e gaoth is uisge-stoirm as a dhéidh is shiubhail thar aibhnichean, thar achaidhean, thar bheann, thar ghleann dh' ionnsuidh an eilein uaine, gu fios a thoirt do 'n eala mu thurus an dealain-dé. Phaisg an dealan-dé an nighean 'na sgiathan is chuir e aghaidh air an neòinean far an d' fhag e a' chuileag 'na cadal. Dhùisg a' chuileag ; sheall i air nighinn nan ciabhan òrbhuidh is chuir i car eile 'na sròin le ionghnadh a bòidhchid.

Rinneadh banais air muin buaghalain, a mhair latha is bliadhna ; is fhuair gach biastag mhachrach is gach eun 'san ealtainn fios. Ghabh an gille-brìde an daorach is leum e air na faoileannan ; is ghlaodh iad ris na guilbnich. Ghabh a' churracag an daorach le snaoisean is leum i air na stèarnail. Rinn na lachaidh-bhlàr plòbair eachd is rinn na seangain dannsadh. Nuair a bha a' bhanais seachad, thog an dealan-dé a sgiathan is dh' fhalbh e féin is a bhean dh' ionnsuidh a' bhothain aig crìochan Tìr-na-ciùine. Is mur d' innseadh breug dhòmhsa tha iad an sin fathast.

